

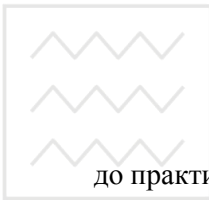

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

05-08-82

Національний університет
водного господарства
та природокористування

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних робіт та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Страхування в туризмі»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 242 «Туризм»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною комісією
зі спеціальності 242 «Туризм»
Протокол № 4 від 12.02.2019 р.

Рівне – 2019

Методичні вказівки до практичних робіт та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Страховання в туризмі» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 242 «Туризм» денної та заочної форм навчання / Конарівська О. Б. – Рівне : НУВГП, 2019. – 20 с.

Укладач: Конарівська О. Б., к.е.н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Відповідальний за випуск – Коротун С. І., канд. геогр. наук, доцент, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Зміст

Вступ	3
Зміст практичних робіт та самостійної роботи	4
Змістовий модуль 1. Сутність страхування як економічної категорії	4
Тема 1. Сутність, принципи, роль і класифікація страхування	4
Тема 2. Страхові ризики та їх оцінка	5
Тема 3. Страховий ринок	6
Тема 4. Страхова організація як частина економічної системи	8
Змістовий модуль 2. Галузі страхування. Фінансова діяльність страхових компаній	9
Тема 5. Державне регулювання страхової діяльності	9
Тема 6. Особисте страхування	11
Тема 7. Страхування майна	13
Тема 8. Страхування відповідальності громадян	14
Тема 9. Перестраховання та співстраховання	16
Тема 10. Доходи, витрати і прибутки страховика. Фінансова надійність страхової компанії	17
Список рекомендованих джерел	19

© Конарівська О. Б., 2019

© НУВГП, 2019

ВСТУП

Практична і самостійна робота студентів є найважливішим видом навчального заняття, під час якого здійснюється організація засвоєння студентами теоретичних положень навчальної дисципліни «Страховання в туризмі», виконуються спеціально сформульовані завдання, формуються у них вміння і навички практичного застосування цих теоретичних положень.

Мета практичних і самостійних робіт – сприяння засвоєнню навчальної програми дисципліни «Страховання в туризмі» в повному обсязі, отримання студентами знань про можливості самостійного вирішення завдань предметної сфери діяльності у страхуванні, засвоєння фундаментальних засад налагодження страхових відносин у суспільстві.

Мета виконання практичних і самостійних робіт – набуття теоретичних знань майбутніми фахівцями для вирішення практичних задач, які, використовуючи практичний досвід, комплексне розуміння проблем з організації страхової діяльності на підприємствах різних форм господарювання та страхування фізичних осіб.

У результаті виконання практичних робіт з дисципліни «Страховання в туризмі» студент повинен знати:

- предмет, об'єкт, суб'єкт і завдання страхування;
- економічні форми і системи страхування;
- сутність та особливості страхування в Україні;
- правові основи організації страхування в Україні;
- сутність та структуру ринку страхових послуг в Україні;
- поняття, складові та формування страхового продукту;
- порядок укладання і дії страхового договору;
- основи управління страховими компаніями;
- страхування у зовнішньоекономічній діяльності;
- економічні показники діяльності страхової компанії.

Зміст практичних робіт та самостійної роботи

Змістовий модуль 1. Сутність страхування як економічної категорії

Тема 1. Сутність, принципи, роль і класифікація страхування

План

1. Історичні передумови виникнення страхування.
2. Необхідність та зміст страхування.
3. Суб'єкти та об'єкти страхування.
4. Форми страхування.
5. Системи страхування.

Задача 1

Автомобіль вартістю 90000 грн. застраховано за пропорційною відповідальністю на 80%. У результаті страхового випадку збитки встановлені в обсязі 17100 грн. Визначте розмір страхового відшкодування, якщо страховим договором передбачена безумовна франшиза 10% від страхової суми.

Розв'язок:

- 1) $S = 90\,000 \times 80\% = 72\,000$ грн. – страхова сума;
- 2) $F = 72\,000 \times 10\% = 7\,200$ грн. – безумовна франшиза;
- 3) $Q = Z \times S/W = 17\,100 \times 72\,000 : 90\,000 = 13\,680$ грн. – страхове відшкодування без урахування франшизи;
- 4) $Q = 13\,680 - 7\,200 = 6\,480$ тис. грн. – страхове відшкодування з урахуванням безумовної франшизи.

Задача 2

Нетто-премія дорівнює 123 грн., навантаження до нетто-премії 35%. Обчисліть брутто-премію.

Розв'язок:

- 1) $123 \times 1,35 = 166,05$ грн. – величина брутто-премії.

Питання для самоконтролю

1. Які первинні форми страхування ви знаєте?
2. Охарактеризуйте основні аспекти через які розкривається необхідність страхування?
3. У чому полягає зміст страхування?
4. Які функції характерні для страхування?
5. Розкрийте зміст понять «об'єкт» та «суб'єкт» страхування?

6. Перерахуйте основні види страхування?
7. Які системи страхування застосовуються у страховій справі?

Тема 2. Страхові ризики та їх оцінка

План

1. Сутність ризиків та їх основні характеристики.
2. Види і класифікація ризиків.
3. Тарифна ставка.

Задача 1

Майно вартістю 300 000 грн. застраховано на 210000 грн. Визначте величину страхового тарифу, якщо нетто-премія становить 450 грн., а навантаження до нетто-премії 20%.

Розв'язок:

- 1) $SP = 410 \times 1,2 = 540$ грн. – величина страхового платежу (премії);
- 2) $T = SP : S \times 100\% = 540 : 210\,000 \times 100\% = 0,257\%$ – страховий тариф.

Задача 2

Страхова сума за договором страхування майна становить 80 000 грн.

Визначте розмір страхової премії, якщо страховий тариф становить 0,56% за умови, що договір укладається на 1 рік.

Термін дії договору 6 місяців, що передбачає збільшення страхового тарифу на 45%.

Розв'язок:

- 1) $T = 0,56 \times 1,45 = 0,812\%$ – величина страхового тарифу, збільшеного на 45%.
- 2) $SP = 80\,000 \times 0,00812 = 649,6$ грн. – розмір річної страхової премії за збільшеним страховим тарифом;
- 3) $SP = 649,6 : 2 = 324,8$ грн. – страхова премія, яку сплатить страховальник відповідно з договором, укладеним на 6 місяців.

Питання для самоконтролю:

1. Як здійснюється оцінка ризику? В чому її суть?
2. Які методи для оцінки ризику використовують в страховій практиці?
3. Що означає метод індивідуальних оцінок ризику?
4. Який зміст методу середніх величин?

5. Який зміст методу процентів?
6. Які напрями загального прогнозу ризиків?
7. Що означає поняття “страховий ризик”? Які ризики можуть бути застраховані?

Тема 3. Страховий ринок

План

1. Зміст та структура страхового ринку.
2. Внутрішня система та зовнішнє середовище страхового ринку.
3. Порядок укладання і дії страхового договору.
4. Ліцензування страхової діяльності.
5. Страховий ринок України.

Задача 1

Лікування хворого коштує лікарні в середньому 3000 грн.

За рік він обслуговує 5000 хворих.

Бюджетне асигнування становить 45%.

Визначити суму страхового резерву для здійснення медичного страхування та страховий платіж для страхувальника, якщо кількість страхувальників становитиме: а) 10 000; б) 20 000; в) 50 000; г) 1 000 000 осіб.

Страхова сума дорівнює сумі вартості лікування одного хворого, а бруто-платіж утримує в собі 20% навантаження на нетто-платіж.

Розв'язок:

1) сума необхідного страхового резерву: $3000 \times 5000 = 15000000$ грн.

2) сума страхового резерву, враховуючи бюджетне асигнування: $15000000 - 6\,750\,000 = 8\,250\,000$ грн.

3) розмір страхового нетто-платежу:

а) для 10 000 страхувальників: $8\,250\,000 : 10\,000 = 825$ грн.;

б) для 20 000 страхувальників: $8\,250\,000 : 20\,000 = 417,5$ грн.;

в) для 50 000 страхувальників: $8\,250\,000 : 50\,000 = 165$ грн.;

г) для 1000000 страхувальників: $8\,250\,000 : 1\,000\,000 = 8,2$ грн.;

4) розмір страхового бруто-платежу:

а) для 10 000 страхувальників: $825 \times 1,2 = 990$ грн.;

б) для 20 000 страхувальників: $417,5 \times 1,2 = 495$ грн.;

в) для 50 000 страхувальників: $165 \times 1,2 = 198$ грн.;

г) для 1 000 000 страхувальників: $8,2 \times 1,2 = 9,84$ грн.

Задача 2

Громадянин уклав договір страхування зі страховою компанією на страхування домашнього майна, до складу якого входить телевізор вартістю 3000 грн. та комп'ютер вартістю 5000 грн. На день підписання договору сума зносу телевізора становила 40%, а комп'ютера – 10%. Договір страхування було укладено на 90% вартості майна й встановлено безумовну франшизу 7%. Під час дії договору внаслідок страхового випадку телевізор було повністю знищено, а комп'ютер пошкоджено так, що вартість ремонту за довідкою становила 900 грн. Визначте:

- 1) суму страхового платежу, якщо страховий тариф становив 1%;
- 2) розмір страхового відшкодування.

Розв'язок:

- 1) Страхова сума : $S = (3000 \times 0,6 + 5000 \times 0,9) \times 0,9 = (1800 + 4500) \times 0,9 = 5670$ грн.
- 2) Страховий платіж за договором: $SP = S \times T = 5670 \times 0,01 = 56,7$ грн.
- 3) Безумовна франшиза: $F = 5670 \times 0,07 = 396,9$ грн.
- 4) Фактична сума збитків страхувальника: $Z = 1800 + 900 = 2700$ грн.
- 5) Страхове відшкодування, котре отримає страхувальник: $Q = 2700 - 396,9 = 2303,1$ грн.

Питання для самоконтролю:

1. Що включає в себе поняття «страховий ринок»?
2. Які необхідні умови існування страхового ринку?
3. Що є об'єктом страхового ринку?
4. Хто є суб'єктами страхового ринку?
5. Яка структурна будова страхового ринку?
6. У чому полягає зміст та понятійне навантаження елементів страхового ринку?
7. Які є регулятори та інструменти страхового ринку?

Тема 4. Страхова організація як частина економічної системи

План

1. Організаційні форми страховиків
2. Структура страхових компаній
3. Менеджмент у страхуванні

Задача 1

Визначте вартість страхового поліса зі страхування медичних витрат для групи студентів, які виїжджають в європейську країну, якщо:

- 1) чисельність групи – 18 чол.;
- 2) страхова сума – 20 тис. євро на кожного;
- 3) термін перебування за кордоном – 17 діб;
- 4) страховий тариф: на 7 діб – 0,95 грн., на 15 діб – 0,9 грн., на 30 діб – 0,85 грн. з однієї особи;
- 5) скидка за чисельність групи: до 10 чол. – 5%, до 20 чол. – 10%, до 30 чол. – 15%.

Розв'язок:

1) Страховий платіж для однієї особи: $SP = 20\,000 : 100 \times 0,9 = 180$ грн.;

2) Страховий платіж для групи студентів без урахування скидки за чисельність групи: $SP = 180 \times 18 = 3240$ грн.

3) Вартість страхового поліса для групи студентів з урахуванням скидки при чисельності групи до 20 чоловік – 10%:
 $SP = 3240 \times 0,9 = 2916$ грн.

Задача 2

Підприємство уклало договір страхування на випадок втрати прибутку внаслідок перерв у виробництві на термін з 1.01 по 31.12 поточного року. Страховий тариф 0,7%. Безумовна франшиза 10%. Внаслідок виробничої аварії мали місце простої підприємства протягом з 1.04 по 30.11 поточного року. Середньомісячний прибуток підприємства становить 210 тис. грн. Витрати на капітальний ремонт по усуненню наслідків аварії 605 тис. грн. Протягом простою на підприємстві мали місце поточні витрати на суму 120 тис. грн.

Розрахуйте: 1) розмір страхового платежу, 2) страхового відшкодування; 3) збитки, що покриваються за рахунок страхувальника, якщо відповідальність страховика становить 90%.

Розв'язок:

1) Страхова сума, виходячи з того, що об'єктом страхування є річний прибуток підприємства, а відповідальність страховика становить 90%: $S = (210 \times 12) \times 0,9 = 2\,268$ тис. грн.

2) Страховий платіж: $SP = 2\,268 \times 0,007 = 15,876$ тис. грн.

3) Безумовна франшиза: $F = 2\,268 \times 0,1 = 226$ тис. грн.

4) Термін простою підприємства: 8 місяців.

5) Фактична сума збитків страхувальника: $Z = 210 \times 8 + 605 + 120 = 2\,405$ тис. грн.

6) Страхове відшкодування, з урахуванням того, що фактичні збитки перевищують встановлену договором страхову суму:

$Q = 2\,268 - 226 = 2\,042$ тис. грн.

7) Збитки, котрі покриваються за рахунок страхувальника:

$Z = 2\,405 - 2\,042 = 363$ тис. грн.

Питання для самоконтролю:

1. За якими ознаками розрізняють страхові організації?
2. Що таке структура страхової організації?
3. Назвіть основні функції менеджменту у страхуванні.
4. Місце страхування в системі грошових відносин.
5. Види страхових компаній.
6. Порядок створення страхових компаній.
7. Що собою являє об'єднання страховиків?

Змістовий модуль 2. Галузі страхування. Фінансова діяльність страхових компаній

Тема 5. Державне регулювання страхової діяльності

План

1. Економічне призначення державного регулювання страхової діяльності
2. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні
3. Ліцензування діяльності страховиків

Задача 1

Обчисліть суму страхових платежів по кожному позичальнику при страхуванні ризику непогашення кредиту й суму страхових виплат, які отримає банк по другому позичальнику, який не погасив своєчасно заборгованість перед банком, якщо відомо:

1) Перший позичальник взяв кредит у сумі 260 тис. грн. на 1 рік. Проценти за кредит 20% річних. Тарифна ставка за ризиком непогашення кредиту – 3,5%. Враховуючи стійке фінансове становище позичальника, страховиком прийнято рішення про застосування понижуючого коефіцієнта 0,8.

2) Другий позичальник взяв кредит у сумі 130 тис. грн. на 7 місяців. Плата за кредит – 22% річних. Тарифна ставка – 2,4%.

3) Обсяг відповідальності страховика – 70% збитків.

Розв'язок:

1) Страхова сума за договором з першим позичальником:

$$S_1 = 260 + 260 \times 0,2 = 312 \text{ тис. грн.}$$

2) Страховий платіж за договором з першим позичальником: $SP_1 = 312 \times 0,035 \times 0,8 = 8,736 \text{ тис. грн.}$

3) Страхова сума за договором з другим позичальником:

$$S_2 = 130 + 130 \times 0,22 : 12 \times 7 = 146,683 \text{ тис. грн.}$$

4) Страховий платіж за договором з другим позичальником:

$$SP_2 = 146,683 \times 0,024 = 3,52 \text{ тис. грн.}$$

5) Збитки банку в результаті непогашення заборгованості другим позичальником: $Z = 146,683 \text{ тис. грн.}$

6) Страхове відшкодування, котре отримає банк: $Q = 146,683 \times 0,7 = 102,678 \text{ тис. грн.}$

Задача 2

В договорі страхування професійної відповідальності нотаріуса передбачена страхова сума 10 тис. грн., безумовна франшиза – 1 тис. грн. В результаті помилки, здійсненої нотаріусом при виконанні службових обов'язків, нанесено збиток клієнту в розмірі 9 тис. грн. Крім того, витрати, понесені пред'явником претензії, склали 0,4 тис. грн., а витрати, здійснені нотаріусом у зв'язку зі страховою подією без згоди страховика – 0,12 тис. грн.

Визначте: 1) хто і в якому обсязі здійснить відшкодування клієнту нотаріуса; 2) обсяг збитків нотаріуса.

Розв'язок:

1) Відшкодування клієнту нотаріуса здійснить СК за договором професійної відповідальності нотаріуса.

Повна сума збитків клієнта нотаріуса: $9 + 0,4 = 9,4$ тис. грн.

Обсяг страхового відшкодування: $9,4 - 1 = 8,4$ тис. грн.

Обсяг відшкодування, котре виплатить клієнту нотаріус: 1 тис. грн.

2) Збитки нотаріуса становлять: $1 + 0,12 = 1,12$ тис. грн.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає необхідність державного регулювання страхової діяльності?

2. Назвіть методи впливу держави на страхову діяльність.

3. Які органи здійснюють державне регулювання страхової діяльності в Україні?

4. За допомогою яких законів та нормативних документів здійснюється правове регулювання страхового ринку України?

5. Які державні засоби державного регулювання страхової діяльності Ви знаєте?

6. Якими законодавчими документами визначено загальні та спеціальні норми проведення страхової діяльності в Україні?

7. Хто здійснює контроль за страховою діяльністю в Україні?

Тема 6. Особисте страхування

План

1. Економічний зміст та види особистого страхування.
2. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків.
3. Порядок здійснення добровільного страхування від нещасних випадків.
4. Умови здійснення обов'язкового медичного страхування.
5. Організація добровільного медичного страхування.

Задача 1

Сільськогосподарське підприємство застрахувало худобу на 100% балансової вартості. Страховий тариф – 5%. Безумовна франшиза – 8%. В період дії страхового договору в результаті нещасного випадку падіж худоби становив: кіз (від 6 міс.) – 6

голів; свиней (до 4 міс.) – 5 голів; ВРХ (до 6 міс.) – 7 голів; ВРХ (від 2 до 3 років) – 9 голів; овець (від 1 року) – 10 голів. Балансова вартість 1 тварини відповідної групи становить 350, 850, 800, 730, 150 грн. Від реалізації придатного для використання м'яса отримано 3800 грн.

Визначте розмір страхового платежу, збитків та суму страхового відшкодування за загиблих тварин, якщо відповідальність страховика становить 80% суми збитків.

Розв'язок:

- 1) Страхова сума з урахуванням «страхового віку»: $S = 6 \times 350 + 9 \times 730 + 10 \times 150 = 2\,100 + 6\,570 + 1\,500 = 10\,170$ грн.
- 2) Страховий платіж: $SP = 10\,170 \times 0,05 = 508,5$ грн.
- 3) Безумовна франшиза: $F = 10\,170 \times 0,08 = 813,6$ грн.
- 4) Фактична сума збитків страхувальника: $Z = 10\,170 - 3\,800 = 6\,370$ грн.
- 5) Страхове відшкодування: $Q = 6\,370 \times 0,8 - 813,6 = 4\,282,4$ грн.

Задача 2

Внаслідок дорожньо-транспортної пригоди були пошкоджені 4 легкові автомобілі. Визначте розмір страхового відшкодування потерпілим особам відповідно до умов договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників автотранспортних засобів, якщо відомо, що ДТП сталося з вини власника 2-го автомобіля, а вартість ремонту автомобілів згідно з квитанціями ремонтних фірм становить: 1-го автомобіля – 30 000 грн.; 2-го автомобіля – 29 000 грн.; 3-го автомобіля – 20 500 грн.; 4-го автомобіля – 35 100 грн.

Розв'язок:

- 1) власник 1-го автомобіля: $30\,000 - 1\,000 = 29\,000$ грн. від страховика; 1 000 грн. – від винуватця ДТП;
- 2) власник 3-го автомобіля: $20\,500 - 1\,000 = 19\,500$ грн. від страховика; 1 000 грн. – від винуватця ДТП;
- 3) власник 4-го автомобіля: $35\,100 - 1\,000 = 34\,100$ грн. від страховика; 1 000 грн. – від винуватця ДТП.

Питання для самоконтролю:

1. Сучасний стан особистого страхування в Україні.

2. Страхування життя та його основні види.
3. Сучасний стан страхування життя в Україні
4. Особисте страхування від нещасних випадків: форми та основні види.
5. Обов'язкові види особистого страхування в країні та їх значення.
6. Форми медичного страхування та їх характеристика.
7. Медичне страхування та його основні види.

Тема 7. Страхування майна

План

1. Зміст, структура та види майнового страхування.
2. Страхування транспортних засобів та вантажів.
3. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств.
4. Страхування майна юридичних та фізичних осіб.

Задача 1

Громадянин застрахував автомобіль за ризиком «каска». Страхова оцінка і страхова сума автомобіля співпадають і становлять 95 тис. грн. Безумовна франшиза 3%. Страхові тарифи такі: за знищення і пошкодження внаслідок ДТП – 3%; за знищення і пошкодження внаслідок стихійного лиха – 0,2%; за крадіжку або угон машини третіми особами – 5%. Страхова компанія надає скидку з тарифів за «повним каско» – 15%.

Визначте: 1) страховий платіж за «повним каско»; 2) розмір страхового відшкодування, якщо внаслідок ДТП автомобіль було пошкоджено і вартість його ремонту за довідкою становить 20 тис. грн.

Розв'язок:

1) Сумарний страховий тариф за «повним каско» з урахуванням знижки: $T = (3 + 0,2 + 5) \times 0,85 = 6,12\%$

2) Страховий платіж за «повним каско»: $SP = 95 \times 0,0612 = 5,814$ тис. грн.

3) Безумовна франшиза: $F = 95 \times 0,03 = 2,85$ тис. грн.

4) Страхове відшкодування: $Q = 20 - 2,85 = 17,15$ тис. грн.

Задача 2

Громадянин застрахував будинок вартістю 200 тис. грн. від вогневих ризиків Безумовна франшиза – 5%. В результаті пожежі будинок було знищено, але залишки, придатні для будівництва, становили 30 тис. грн. Витрати по врятуванню будинку 15 тис. грн., сума зносу будинку до пожежі – 10 тис. грн. Визначте розмір повного збитку та розмір страхової виплати, якщо будинок страхувався на повну вартість.

Розв'язок:

- 1) $S = 200$ тис. грн. – страхова сума за договором;
- 2) Безумовна франшиза: $F = 200 \times 0,05 = 10$ тис. грн.
- 3) Сума збитків страхувальника з урахуванням зносу будинку, залишків, придатних для будівництва та витрат по врятуванню будинку: $Z = 200 - 10 - 30 + 15 = 175$ тис. грн.
- 4) Страхове відшкодування: $Q = 175 - 10 = 165$ тис. грн.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке майно і якими видами страхування покриваються майнові ризики?
2. Що є об'єктом страхування у всіх випадках?
3. Хто може виступає страхувальником при майновому страхуванні?
4. На яких умовах страхуються вантажі?
5. Які особливості авіаційного страхування?
6. Які вимоги висуваються до договорів страхування на об'єкти нерухомості?
7. Які особливості страхування підприємств сільського господарства?

Тема 8. Страхування відповідальності громадян

План

1. Необхідність, зміст та структура страхування відповідальності.
2. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
3. Страхування професійної відповідальності.

Задача 1

Визначте страховий платіж та страхову виплати за договором ДМС, якщо:

1. Страхова сума – 2000грн.
2. Питома вага навантаження в тарифі – 20%.
3. Страховий нетто-тариф – 8% від страхової суми.
4. Скидка з платежу постійним клієнтам – 5%.
5. Безумовна франшиза 7%.
6. Вартість лікування зубів протягом року – 700 грн., вартість медикаментів – 230 грн.

Розв'язок:

- 1) Нетто-платіж: $2\,000 \times 0,08 = 160$ грн.;
- 2) Страховий платіж: $160 \times 100 : 80 = 200$ грн.;
- 3) Страховий платіж з урахуванням скидки: $200 \times 0,95 = 190$ грн.
- 4) Безумовна франшиза: $2000 \times 0,07 = 140$ грн.
- 5) Збитки медичної установи: $700 + 230 = 930$ грн.
- 6) Страхова виплата медичній установі від СК: $930 - 140 = 790$ грн. від пацієнта: 140 грн.

Задача 2

Підприємець застрахував майно на випадок крадіжки на 80 тис. грн. у розмірі 100% вартості. Тарифна ставка 0,58%. Безумовна франшиза 9%. Під час крадіжки частка майна була пошкоджена на суму 34 тис. грн. і викрадена на суму 16 тис. грн. Згідно з квитанцією ремонтної фірми вартість ремонту пошкодженого майна 12 тис. грн., а майно знецінилося на 50% вартості. Визначте розмір страхового платежу та страхового відшкодування.

Розв'язок:

- 1) Страховий платіж: $SP = 80 \times 0,0058 = 0,464$ тис. грн.
- 2) Безумовна франшиза: $F = 80 \times 0,09 = 7,2$ тис. грн.
- 3) Фактична сума збитків страхувальника: $Z = 34 \times 0,5 + 12 + 16 = 45$ тис. грн.
- 4) Страхове відшкодування: $Q = 45 - 7,2 = 37,8$ тис. грн.

Питання для самоконтролю:

1. Перерахуйте основні види відповідальності.
2. За яких умов настає цивільно-правова відповідальність.
3. Які підгалузі охоплює страхова відповідальність?
4. Хто виступає страхувальниками при страхуванні цивільної відповідальності власників транспортних засобів?
5. Що таке страховий випадок?
6. У чому полягає страхування професійної відповідальності?
7. Які існують види СДС?.
8. Хто виступає суб'єктами в екологічному страхуванні?

Тема 9. Перестраховання та співстраховання

План

1. Перестраховання і співстраховання.
2. Методи перестраховання
3. Договори перестраховання.
4. Умови договорів перестраховання.

Задача 1

Група туристів у кількості 50 чоловік уклала договір добровільного страхування від нещасних випадків. Термін дії договору – 5 днів. Страхова сума 1000 грн. на особу. Страховий тариф – 1%. Визначте:

1) страхову премію, якщо СК надає знижку до платежу 5% при кількості застрахованих осіб більше ніж 20 чоловік;

2) страхове відшкодування, якщо під час подорожі 1 особа отримала травму, лікування якої тривало 30 днів, а за кожний день неприцездатності СК відшкодовує 0,2% страхової суми.

Розв'язок:

1) Страхова премія на одну особу: $SP_{ос} = 1000 \times 0,01 = 10$ грн.

2) Страхова премія за групу туристів з урахуванням знижки:
 $SP = 10 \times 50 \times 0,95 = 475$ грн.

3) Страхове відшкодування потерпілій особі: $Q = 1000 \times 0,002 \times 30 = 60$ грн.

Задача 2

Визначте величину зароблених страхових премій СК, якщо:

- сума незароблених страхових премій на початок року – 260 тис. грн.,

- сума незароблених страхових премій на кінець року – 320 тис. грн.;
- надходження страхових премій за договорами страхування за рік – 640 тис. грн.;
- премії, сплачені перестраховикам – 35 тис. грн.;
- надходження страхових премій за договорами перестрашування за рік – 160 тис. грн.

Розв'язок:

Зароблені страхові премії: $ЗП = (SP - SP \text{ пер.}) + НЗП\text{пп} - НЗП\text{кп}$, де SP – сума страхових премій, що надійшли за договорами страхування та перестрашування; $SP \text{ пер.}$ – страхові премії, сплачені перестраховикам;

$НЗП\text{пп}$, $НЗП\text{кп}$ – незароблені страхові премії на початок та кінець періоду: $ЗП = (640 + 160 - 35) + 260 - 320 = 705$ тис. грн.

Питання для самоконтролю:

1. Сутність перестрашування.
2. Основні риси перестрашування.
3. Об'єкт страхування при перестрашуванні.
4. Мета перестрашування.
5. У чому полягає механізми перестрашування і співстрашування?
6. Як перестрашування впливає на забезпечення фінансової стійкості страховика?
7. Чи кожна страхова компанія потребує проведення перестрашування взятих на себе ризиків?

Тема 10. Доходи, витрати і прибутки страховика. Фінансова надійність страхової компанії

План

1. Склад і економічний зміст доходів та витрат страховика.
2. Визначення прибутку страховика.
3. Оподаткування страхових компаній.

Задача 1

Визначте прибуток СК від страхової діяльності та податок на прибуток від страхової діяльності, якщо:

- премії за договорами страхування – 670 тис. грн.;
- премії за договорами перестрашування – 150 тис. грн.;

- незароблені премії на початок року – 170 тис. грн.;
- незароблені премії на кінець року – 250 тис. грн.;
- премії, сплачені перестраховикам – 190 тис. грн.;
- комісійна винагорода за перестраховування – 40 тис. грн.;
- повернуто технічних резервів – 140 тис. грн.
- виплати страхових відшкодувань – 180 тис. грн.;
- відрахування в технічні резерви – 50 тис. грн.

Розв'язок:

1) Зароблені страхові премії: $ЗП = (670 + 150 - 190) + 170 - 250 = 550$ тис. грн.

2) Прибуток від страхової діяльності: $Псд = 550 + 40 - 180 - 50 + 140 = 500$ тис. грн.

3) Податок на прибуток від страхової діяльності: (3% від валового доходу): $Под\ сд = (670 + 150 - 190) \times 0,03 = 630 \times 0,03 = 18,9$ тис. грн.

Задача 2

Підприємство отримало від комерційного банку кредит у сумі 275 тис. грн. строком на чотири місяці. Плата за кредит становить 25% річних. Відповідальність позичальника за непогашення кредиту підтверджується договором страхування зі страховою компанією, в якому передбачається відшкодування збитків у розмірі 85%. Тарифна ставка зі страхування ризику непогашення кредиту – 4,5%. Безумовна франшиза становить 12%. По закінченні терміну страхування позичальник унаслідок неплатоспроможності повернув банку борг у сумі 123 тис. грн. Визначте обсяг страхового платежу та страхового відшкодування. Вкажіть, хто є страхувальником – позичальник чи установа банку.

Розв'язок:

1) Страхова сума: $S = 275 + 275 \times 0,25 : 12 \times 4 = 275 + 22,917 = 297,917$ тис. грн.

2) Страховий платіж: $SP = 297,917 \times 0,045 = 13,406$ тис. грн.

3) Безумовна франшиза: $F = 297,917 \times 0,12 = 35,75$ тис. грн.

4) Збитки банку: $Z = 297,917 - 123 = 174,917$ тис. грн.

5) Обсяг страхового відшкодування, котре отримає установа банку від страховика: $Q = 174,917 \times 0,85 - 35,75 = 112,929$ тис. грн.

6) Страхувальником є позичальник за договором страхування відповідальності позичальника за неповернення кредиту.

Питання для самоконтролю:

1. Визначте необхідність страхового захисту як важливого засобу економічної безпеки.

2. Охарактеризуйте етапи розвитку страхового ринку в Україні.

3. Визначте сутність страхування та його головну мету.

4. Поясніть механізм дії організаційної структури процесу страхування.

5. Назвіть та охарактеризуйте функції страхування.

6. Дайте визначення терміну «франшиза» та охарактеризуйте її види.

7. Поясніть принципи страхування.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні

Про господарські товариства: Закон України URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення 12.02.2019).

Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті: Постанова КМУ. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-96-п.51>. (дата звернення 12.02.2019).

Про затвердження Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками : Постанова КМУ URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-п>. (дата звернення 12.02.2019).

Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків: Розпорядження Держфінпослуг України URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0517-04>. (дата звернення 12.02.2019).

Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>. (дата звернення 12.02.2019).

Про страхування: Закон України URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>. (дата звернення 12.02.2019).

Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>. (дата звернення 12.02.2019).

Ліга страхових організацій України: офіційний сайт. URL: <http://uainsur.com>. (дата звернення 12.02.2019).

Допоміжні

1. Вовчак О. Д. Страхування : навч. посібн. Львів : Новий світ-2000, 2006. 480 с.

2. Гаманкова О. О. Ринок страхових послуг України : теорія, методологія, практика : монографія. Київ, 2009. 283 с.

3. Кузьменко О. В. Перестраховування як механізм стабілізації страхового ринку в умовах фінансової кризи. *Фінанси України*. 2014. № 7. С. 66-74.

4. Марценюк-Розарьонова О. В. Майнове страхування: особливості, значимість та перспективи розвитку. *Фінансовий простір*. № 3 (15). 2014. С. 147-151.

5. Мних Є. В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика. *Знання України*, 2008. 284 с.

6. Нагайчук Н. Г. Інвестиційний потенціал страхового ринку України. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 38. С. 205-212.

7. Осадець С. С., Артюх Т. М., Бабко В. Л. Страхування : підручник ; за заг. ред. С. С. Осадця. Київ : КНЕУ, 2002. 599 с.

8. Осадець С. С., Мурашко О. В., Фурман В. М. Страхувальний менеджмент : підручник. Київ, 2011. 333 с.

9. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку : монографія. Київ, 2005. 296 с.

10. Шумелда Я. Страхування : навч. посібн. 2-ге вид., перероб. і доп. Тернопіль, 2006. 497 с.